

Nr 107.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1953/54 till avlöningar vid universitetet i Lund jämte i ämnet väckta motioner.
(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 83, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1953/54, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54, dels ock till Lunds universitet: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 9 395 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arrhén m. fl.* (I: 56) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson* i *Bogla m. fl.* (II: 62), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att anslag för personligt, icke tidsbegränsat forskarstipendium för docenten Olof Herbert Olsson vid Lunds universitet anvisas i överensstämmelse med universitetskanslerns förslag fr. o. m. budgetåret 1953/54;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Huss m. fl.* (I: 6) och den andra inom andra kammaren av herr *Netzén m. fl.* (II: 15), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att innehavaren av preceptoratet vid universitetet i Lund utan ansökan utnämnes till professor i ekonomisk historia och att preceptoratet därvid indrages, allt i enlighet med det förslag, som universitetskanslern framlagt för omvandling av preceptoratet i ekonomisk historia vid Göteborgs högskola till professur;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Anderberg m. fl.* (I: 232) och den andra inom andra kammaren av herr *Braconier m. fl.* (II: 263), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att ombilda den nuvarande lärarbefattningen i sociologi vid universitetet i Lund till en preceptorstjänst.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — hänvisa till motionerna I: 56, II: 15 och I: 232.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag innebär — förutom vissa automatiska utgiftsökningar på grund av beslutade löneregler-

ringar, det rörliga tilläggets höjning m. m. — beträffande personalorganisationen m. m. huvudsakligen följande.

1. Uppflyttning av överbibliotekarietjänsten från lönegraden Ca 37 till lönegraden Co 13.

2. Inrättande av en laboratorsbefattning i matematik i stället för en personlig befattning av samma slag, som innehafts av framlidne laboratorn N. E. Fremberg.

3. Höjning av arvodet till undervisning i liturgisk läsning från 1 600 till 1 900 kronor.

4. Höjning av kursanslagen till teologiska fakulteten från 5 900 till 6 700 kronor, till juridiska fakulteten från 23 700 till 27 400 kronor samt till humanistiska sektionen från 23 500 till 29 300 kronor.

5. Uppförande av ett kursanslag av 10 000 kronor för matematisk-naturvetenskapliga sektionen.

6. Höjning av det nu å universitetets stat uppförda klumpbeloppet av 40 000 kronor till biträdande lärare i kliniska ämnen med 10 000 kronor samt anvisande av ett särskilt kursanslag av 12 000 kronor för vissa i samband med den kliniska undervisningen uppkommande behov.

7. Ökad medelsanvisning (+ 100 kronor) till biträdande lärare i skyddkopsympning.

8. Inrättande av en befattning som universitetslektor i engelska språket.

9. Inrättande av en befattning som biträdande lärare i naturgeografi.

10. Inrättande vid kyrkohistoriska arkivet av en befattning som tredje amanuens.

11. Inrättande vid radiofysiska laboratoriet av en befattning som förste assistent.

12. Inrättande av följande assistent- och amanuensbefattningar: en andre assistent och två andre amanuenser vid historiska institutionen, en förste amanuens vid ekonomisk-historiska institutionen, en andre amanuens vid fonetiska institutionen, en förste assistent i stället för en av förste amanuenserna vid institutionen för folklivsforskning, ytterligare en förste amanuens vid institutionen för psykologi och pedagogik, en tredje amanuens vid limnologiska institutionen samt en tredje amanuens vid kvartärgeologiska laboratoriet (kostnaderna för ifrågavarande befattningar ha hittills huvudsakligen utgått av docentstipendiemedel).

13. Höjning av arvodet för undervisning i vissa idrottsgrenar (+ 200 kronor) och av anslagsmedlen till ledare av gymnastikövningar för kvinnliga studerande (+ 100 kronor).

14. Inrättande av en befattning som biblioteksbiträde i Cg 11 vid humanistiska sektionens seminariebibliotek och samtidigt sänkning av anslagsmedlen till bibliotekariet vid seminariebiblioteken med 5 400 kronor.

15. Inrättande av en befattning som kanslibiträde i Ce 11, gemensam för teologiska och medicinska fakulteterna.

16. Inrättande av en befattning som institutionsvaktmästare (tillika svagströmstekniker) i Ce 12, gemensam för institutionerna för matematik, mekanik och matematisk fysik samt fysik.

17. Ökad medelsanvisning till tilläggsarvoden åt docentkompetenta biträdande lärare (+ 10 000 kronor), innefattande jämväl att f. d. professorn E. Kant erhåller ersättning enligt för biträdande lärare med docentkompetens gällande grunder.

18. Höjning av anslagsposten till arbetare vid botaniska trädgården (+ 8 000 kronor).

19. Höjning av anslagsmedlen till vikariatsersättningar m. m. (+ 15 000 kronor).

Sammanlagt innebär Kungl. Maj:ts förslag en anslagshöjning med 1 405 000 kronor.

Med anledning av de i motionerna I: 56 och II: 62 samt I: 232 och II: 263 framställda yrkandena torde få erinras om att *kanslern för rikets universitet* framställt förslag om inrättande av dels en personlig forskardocentbefattning för docenten i teologisk etik O. H. Olsson, dels ock en preceptur i sociologi i stället för en nu förefintlig befattning som biträdande lärare.

Till stöd för det i *motionerna I: 56 och II: 62* gjorda yrkandet har anförts bland annat följande.

Teologiska fakulteten vid Lunds universitet ingick den 21 mars 1952 med en inlaga till större akademiska konsistoriet, vari en forskardocentur begärdes för docent Olsson. Större akademiska konsistoriet var av samma mening och begärde den 30 maj 1952 forskardocentur för docent Olsson hos kanslern för rikets universitet. Universitetskanslern har i år tillstyrkt en forskardocentur för docent Olsson: »Då jag i likhet med konsistoriet och fakulteten anser starka skäl föreligga för bifall till ifrågavarande förslag hemställer jag, att en personlig icke tidsbestämd extra ordinarie befattning som forskardocent inrättas för docenten Olsson.»

Därutöver synes det angeläget att följande studentsynpunkter beaktas:

Vid undervisningsnämndens i teologiska fakulteten sammanträde den 16 december 1952 framfördes från studentrepresentanterna önskemålet att docent Herbert Olsson skulle fortsätta den föreläsningsserie han under hösten hållit, vari han på ett synnerligen instruktivt sätt belyst frågor rörande kyrkans ställning i det moderna samhället, inte minst i industrimiljö. Studentrepresentanterna menade, att föreläsningarna väckt sådant intresse och var av sådan betydelse för de teologie studerandes samhällsorientering, att de borde återkomma.

Det är därför ett utbrett studentintresse, att docent Olssons ställning inom den akademiska undervisningen säkras. Det är de teologie studerandes övertygelse att docent Olssons undervisning i hög grad är ägnad att främja inte bara den akademiska forskningen utan också och inte minst prästutbildningen.

I *motionerna I: 232 och II: 263* har anförts bland annat följande.

De personella och ekonomiska resurserna för sociologien i Lund är för närvarande synnerligen små. Detta har medfört väsentliga olägenheter för de studerande i ämnet. Sålunda har kurs i intervjuteknik provisoriskt fått ordnas. Genom att biträdande läraren med sin icke-fasta anställning icke till fullo kan tillvarataga studenternas — särskilt licentiandernas och doktorandernas — intressen i konsistorium och sektion får studenterna bedriva sina forskningar under synnerligen otrygga omständigheter.

Ämnet har på kort tid expanderat kraftigt och kan väntas att ytterligare utökas. Med hänsyn till den omfattning som ämnet har i Lund såväl vad gäller elevantalet som vad gäller forskningsuppgifterna är det på sin plats, att statsmakterna ger sociologien i Lund rimliga arbetsvillkor. Framhållas bör även att flera av institutionens undersökningar i väsentlig grad torde belysa aktuella sociala frågor, såväl vad avser det moderna arbetslivets som landsbygdens problem. Forskningen bedrivs icke blott inom socialpsykologien utan behandlar även ingående historiska problem och stadens och landets olika aspekter.

I proposition nr 272 år 1947 framhöll dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet: »... För Lunds universitet förordar jag inrättande av en bi-

trädande lärarbefattning. Framdeles bör tagas under övervägande, huruvida denna befattning lämpligen torde böra ombildas till en fast tjänst, närmast då ett preceptorat. Det torde böra ankomma på vederbörande universitetsmyndigheter att i sinom tid taga initiativ till en eventuell sådan ombildning». Universitetsberedningen har även påpekat nödvändigheten av att inrätta en preceptorat i sociologi i Lund, och universitetsmyndigheterna har flera gånger hemställt om inrättandet av en dylik tjänst.

Till stöd för det i *motionerna I: 6 och II: 15* framställda förslaget har framhållits följande.

I två likalydande motioner, väckta inom första och andra kammaren vid 1951 års riksdag (I: 135 och II: 94), föreslogs inrättandet av professorur i ekonomisk historia vid Lunds universitet i stället för det där befintliga preceptoratet. Motion om inrättandet av en dylik professorur hade väckts inom första kammaren redan vid 1938 års riksdag (I: 13). Statsutskottet var redan då synnerligen positivt, och vid 1951 års riksdag ställde sig utskottet ännu mera positivt men fann sig av vissa förvaltningsmässiga skäl inte kunna tillstyrka bifall till de ingivna motionerna. Nu föreligger emellertid inte några hinder av sådan art.

Den ekonomiska historien tillgodosågs i viss utsträckning, då 1947 års riksdag beslöt att vid statsuniversiteten inrätta särskilda lärartjänster i ekonomisk historia, s. k. preceptorat — närmast en sorts övergångsbefattningar till professorur. Därjämte beslöt 1949 års riksdag, att en sådan tjänst skulle inrättas jämväl vid Göteborgs högskola. Den förste innehavaren av ett dylikt preceptorat blev den vid Lunds universitet utnämnde preceptorn, som varit i tjänst sedan 1947.

Enligt gällande bestämmelser skall preceptorerna undervisa och examinera dels i ekonomisk historia, dels i en ekonomisk-historiskt betonad alternativ linje av ämnet historia. Härigenom har läraraspiranter beretts möjlighet att läsa ämnet historia enligt en kurs, som lägger tyngdpunkten vid den ekonomiska och sociala utvecklingen. Behovet av en sådan nyorientering har skolkommissionen starkt betonat, och den har också främjats genom olika av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser rörande den ekonomiska historiens ställning inom lärarutbildningen.

För att studenterna skall välja den nya linjen är det av vikt, att dess företrädare beredes en lika stark ställning i de beslutande akademiska instanserna som professorerna i »vanlig» historia. Så har hittills icke varit fallet. Likväl har många studenter valt den nya linjen. Framför allt gäller detta vid Lunds universitet, där licentiatseminariet i ekonomisk historia är ett av de största inom den humanistiska sektionen.

Med tanke på betygssättning av avhandlingar, docentförordnande m. m. är det för studenterna angeläget, att deras lärare inte längre skall vara den ende i humanistiska sektionen, som representerar ett självständigt examensämne och som likväl inte är professor. Detta förhållande har säkert avhållit många blivande historielärare från att välja den nya utbildningslinjen.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har Kungl. Maj:t icke biträtt universitetsmyndigheternas äskande om inrättande av en personlig forskardocentbefattning för docenten i teologisk etik O. H. Olsson. Det i *motionerna I: 56 och II: 62* gjorda yrkandet överensstämmer med vad universitetsmyndigheterna förordat. Utskottet har vid sin prövning av förevaran-

de ärende — ehuru vissa skäl onekligen synas tala för vidtagandet av den ifrågasatta åtgärden — likväl icke funnit sig berett att ansluta sig till nämnda yrkande. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 56 och II: 62.

Utskottet har icke heller ansett sig böra förorda att den nuvarande biträdande lärarbefattningen i sociologi skulle i enlighet med vad i motionerna I: 232 och II: 263 påyrkats från och med nästa budgetår omvandlas till en preceptor i ämnet. Utskottet ställer sig därför avvisande till ifrågavarande motionsvis framställda förslag.

I motionerna I: 6 och II: 15 har hemställts, att innehavaren av preceptorsbefattningen i ekonomisk historia skulle utan ansökning utnännas till professor i sagda ämne, i samband varmed preceptorsbefattningen skulle indragas. Utskottet avstyrker bifall till detta förslag.

I anledning av motionerna I: 6 och II: 15 vill utskottet dels erinra om att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1952 examinationen på den ekonomisk-historiska linjen numera reglerats så att densamma helt ankommer på preceptor i ämnet ekonomisk historia, dels ock understryka att utskottet i anslutning till vad utskottet i sitt utlåtande 1951: 186 tidigare framhållit finner det synnerligen beklagligt att frågan om vederbörlig alternativ studieplan för historia med särskilt betonde av ekonomisk historia vid Lunds universitet handlagts på ett sätt som medfört bland annat betydande tidsutdräkt, varigenom stora svårigheter och omgångar uppkommit för de studerande.

Utskottet anser sig även böra i detta sammanhang konstatera att ekonomisk historia kommit att intaga en viktig plats inom modern forskning och undervisning. På grund härav förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen på detta område och därvid beaktar det ökade behov av företrädare för ämnet i professors ställning, som det växande intresset från de studerandes sida och andra omständigheter kan göra påkallat.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 56 och II: 62, I: 232 och II: 263 samt I: 6 och II: 15,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1953/54, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad departementschefen anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i>
<i>vis</i>	2 695 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda
av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 310 000

Statsutskottets utlåtande nr 107.

3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	78 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 977 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 338 000
	<hr/>
	Summa kronor 9 398 500

Särskilda uppbördsmedel:

Studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster	3 500
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 9 395 000

c) till *Lunds universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 395 000 kronor.

Stockholm den 8 maj 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 108.

Reservation

av fröken *Andersson*, herrar *Arrhén*, *Malmborg* i Skövde, *Rubbestad*, *Svensson* i Ljungskile, *Widén*, *Hoppe*, *Kyling* och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 56 och II: 62 angående inrättande av en personlig forskardocentbefattning för docenten i teologisk etik O. H. Olsson samt till följd därav höja anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt till rörligt tillägg med i avrundade tal respektive 14 000 och 7 000 kronor ävensom hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 56 och II: 62 ävensom med avslag å motionerna I: 232 och II: 263 samt I: 6 och II: 15,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1953/54, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad departementschefen och utskottet anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 695 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 310 000
3. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	78 500
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 991 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 345 000
	<hr/>
	Summa kronor 9 419 500

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l :

Studentinskrivningspenningar och tillfälliga inkomster	3 500
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 9 416 000

c) till *Lunds universitet*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 416 000 kronor.